

Jaarstukken 2019

06-07-2020

Onderhoud kapitaalgoederen

Afdelingsmanager: P.L. de Ruijter
Afdeling: Ruimtelijk Beheer

Riolering en Stedelijk Water

Het verbrede Gemeentelijk RioleringsPlan (vGRP) is een verplichting vanuit de Wet Milieubeheer, de verbreding volgt uit de Waterwet. Deze verplichting vervalt in de nabije toekomst als gevolg van Europese deregulering. De gemeente Diemen heeft de verantwoordelijkheid voor het beheren en het goed laten functioneren van het rioolsysteem binnen haar grenzen. Deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in de wet Milieubeheer. Daarin staat dat de gemeente de zorgplicht heeft voor een doelmatige inzameling en transport van afvalwater en hemelwater. Daarnaast stelt de Waterwet dat de gemeente een zorgplicht heeft voor (gevolgen van) hemelwater en grondwater.

Er is een sterke relatie tussen renovatie van de riolering en herbestratingwerkzaamheden. De verzakte riolering wordt op het oorspronkelijke niveau teruggebracht, voordat de ophoging en herbestrating plaats vindt. Daarbij worden verbeteringen aan het rioolstelsel uitgevoerd, waaronder maatregelen in relatie tot de klimaatwijziging. Het voorbereiden en engineeren van deze renovaties is een doorlopend proces. De betreffende herbestratingen zijn vermeld in het "Programma groot onderhoud openbare ruimte". De raad heeft in 2017 het huidige programma 2017-2022 vastgesteld.

In 2018 is een aanvang gemaakt met renovatie van de riolering in Vogelweide en Centrum-West, dit werd in 2019 vervolgd. Het tweede deelgebied van de heringerichte Oost-Westas werd van nieuw riool voorzien. Het areaal werd uitgebreid met riolering ten gevolge van nieuwbouw op Plantage de Sniep en Holland Park.

In 2018 werd het vGRP 2019-2023 bij raadsbesluit van 20 december 2018 van kracht. De rioolheffing is in dit vGRP niet gewijzigd en loopt daarmee in de pas met de ambities uit het vigerende (landelijk) Bestuursakkoord Water. Dit vGRP bevat tevens (voor het eerst) uitgangspunten en randvoorwaarden voor de klimaatbestendigheid van de openbare buitenruimte.

In 2019 werd de riolering van Diemen Noord, Buitenlust en Spoorzicht gereinigd en geïnspecteerd. Op basis van eerdere inspecties werd een renovatie (relining) van onderheide hoofdriolen in Diemen Noord en Bergwijkpark (Holland Park) aanbesteed. Het eerder beschikbaar gestelde budget hiervoor bleek ontoerijkend. De eerste kwartaalbrief van 2020 gaat hierop in.

Studenten van de HvA hebben in 2019 een klimaatbestendig ontwerp gemaakt voor de buurt Kruidenhof in Diemen Zuid. Dit onderzoek bevestigt uitkomsten van eerdere onderzoeken van de buurten Vogelweide, Scheepskwartier en Vogelweide en Akkerland waarvan werd vastgesteld dat de gevolgen van extreme buien opgevangen kunnen worden door laagteberging te creëren in de openbare buitenruimte. Dit heeft het mogelijk gemaakt uitgangspunten te specificeren voor het beleid als nu is vastgelegd in het vGRP. Tevens maakten ze een ontwerp voor het winkelcentrum Kruidenhof, rekening houdend met de gevolgen voor hittestress.

Wegen

Het 'Beleidsplan Wegen' van 2013 vormt de basis voor het beleidsveld Wegen. In het beleidsplan wordt een planningsystematiek voor de wegen op basis van weginspectie en uit satellietdata verkregen zettingsprognose gehanteerd. Hiermee is het rationeel wegbeheer gecombineerd met het zettingsbeeld van Diemen. Op basis van het Programma *Groot Onderhoud Openbare Ruimte* is het onderhoud voor de aankomende jaren bepaald. Het geplande groot onderhoud aan de wegverhardingen past binnen de meerjarenbegroting van de gemeente en het beschikbare budget. Dit heeft voor 2019 geresulteerd in de voorbereiding en uitvoering van de volgende projecten:

In 2019 is de voorbereiding van fase 2 van Vogelweide te Diemen Noord afgerond en is de uitvoering van deze fase van het project gestart. De buurt Centrum-West werd in 2018 aanbesteed en medio 2019 in uitvoering hierbij is de uitvoeringsmethodiek aangepast en wordt de onderheide weg niet gerepareerd maar vervangen door een lichte ophoging middels schuimbeton. Tevens is in 2019 groot onderhoud uitgevoerd aan het asfalt van Landlust.

In 2019 zijn in het noordelijk deel van Plantage de Sniep twee woningbouwprojecten gerealiseerd; bouwproject 'C2 en D' gelegen bij de tramlus en bouwproject 'N' gelegen tussen het spoor en Pantar. Voor de terreinafwerking van deze deelprojecten is ca. 4.000m² aan verharding aangebracht.

De realisatie van het tweede deel van het project Oost-Westas is in 2019 gereed. Het gaat hierbij om het tweede van de drie deelgebieden van de Oost-Westas, vanaf Plantage de Sniep tot aan de Bickerstraat. Dit deelgebied bestaat uit ca. 15.000 m² verharding. Naast de verharding is ook nieuwe riolering aangebracht en is overleg met de gemeente Amsterdam en Vervoerregio Amsterdam de traminfrastructuur vervangen.

Verloop voorziening groot onderhoud verhardingen

Verloop voorziening groot onderhoud verhardingen					
Jaar	Stand per 31-12-2018	Toevoegingen	Bestedingen	Vrijval/ Extra dotatie	Stand per 31-12-2019
2019	-2.549	-1.464	1.916	-	-2.097

Regulier onderhoud

In 2019 is er kleinschalig onderhoud aan de bestrating uitgevoerd. Dit werd gedaan door de eigen dienst en door derden. Hiervoor zijn er intern dienstverleningsovereenkomsten en in 2019 een nieuwe raamovereenkomsten gesloten. Het onderhoud bestaat met name uit:

- Herbestrating van kleine oppervlakken (elementen en/of asfalt) naar aanleiding van de (veiligheids)inspectie van het wegareaal;
- Oneffenheden in de bestrating door wortelgroei van de bomen;
- Geconstateerde gebreken tijdens het wijkgericht werken;
- Reparaties naar aanleiding van klachten/meldingen van bewoners.

Kwaliteit en onderhoudsniveau

De kwaliteit van het areaal wegen voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen, zoals staat beschreven in het Kwaliteitsplan Openbare Ruimte uit 2013.

Beheer-beleidsplan

Het beleidsplan Wegen is nog actueel en in 2017 was het 'programma groot onderhoud openbare ruimte' geactualiseerd voor de periode 2017-2022. Het Programma Groot Onderhoud Openbare Ruimte is niet in 2019 geactualiseerd in verband met vacatures.

Onderhoud kunstwerken (viaducten, bruggen en dergelijke)

In 2019 is, op basis van het uitvoeringsplan 2016-2020, onderhoud aan diverse kunstwerken, inclusief de beweegbare bruggen verricht. De fluctuaties in de jaarlijkse kosten worden opgevangen met een voorziening.

In 2019 bestonden de werkzaamheden uit:

- Vervangen/revisie van de elektrotechnische installaties van de Diemer- en Venserbrug;
- Vervangen van enkele dekken en leuning van (houten)bruggen;
- Dagelijks onderhoud/herstelwerkzaamheden aan diverse objecten.

In 2019 zijn de vervangingswerkzaamheden elektrotechnische installaties van de Diemer- en Venserbrug plaatsgevonden. De uitvoering is in Q1 2019 gestart waarna eind 2019 de resterende opleverpunten zijn afgewerkt. Bij ingebruikname van de brugbediening is gebleken dat er ruimte is voor optimalisatie. Deze optimalisatie wordt momenteel in overleg met de brugwachters en de aannemer uitgewerkt.

Verloop voorziening Kunstwerken

Verloop voorziening Kunstwerken					
Jaar	Stand per 31-12-2018	Toevoegingen	Bestedingen	Vrijval/ Extra dotatie	Stand per 31-12-2019
2019	-544	-169	84	-	-629

Kwaliteit en onderhoudsniveau

Blijkens de inspectieresultaten uit najaar 2018 is de kwaliteit van de kunstwerken voldoende. Het onderhoudsniveau is functioneel en veilig.

Beheer-/beleidsplan

Het college heeft het beheer- en onderhoudsplan kunstwerken in 2010 vastgesteld. Het plan en de meerjarenbegroting zijn op elkaar afgestemd. De gekozen variant twee, 'functioneel onderhoud', maken we mogelijk door de kosten voor het bestaande incidenteel onderhoud aan te vullen met extra dotaties vanuit het coalitieakkoord. Aanvullend heeft het college in maart 2016 het nieuwe uitvoeringsplan civieltechnische kunstwerken voor 2016-2020 vastgesteld.

Bruggen

In het najaar van 2019 is gestart met de voorbereiding van de conserveringswerkzaamheden aan de Diemerbrug.

Openbare Verlichting

Voorziening en herinrichting

In het 'programma groot onderhoud openbare ruimte' hebben we voor de wegverharding, openbare verlichting, plantsoenen, speelterreinen en kwaliteitsplan een integrale planning van het onderhoud opgesteld. Het groot onderhoud aan de wegverharding is hierin voor de openbare verlichting leidend. Tevens vervangen we periodiek lichtmasten en armaturen.

De werkzaamheden bestonden uit:

- Het ophalen (vanwege de zetting) en verplaatsen van de lichtmasten tijdens reconstructieprojecten;
- Vervangen van lichtmasten en armaturen op basis van leeftijd;
- Omvorming conventionele verlichting naar LED verlichting.

In 2019 zijn er ca. 170 conventionele lichtbronnen vervangen voor LED-armaturen, waaronder bij de projecten: Speenkruid, Stammerdijk, Overdiemerweg en Plantage de Sniep en de Oost-west as. Ook hebben in 2019 de voorbereidingen plaats gevonden van de reconstructieprojecten Centrum West, Vogelweide en Scheepskwartier, die in 2019 in uitvoering zijn gegaan. In deze projecten worden de conventionele armaturen vervangen voor LED.

In de zomer van 2019 heeft een proef plaatsgevonden in de lichtmastreiniging. Vanwege de toenemende levensduur van de toegepaste armaturen, is het benodigde onderhoud aan verandering onderhevig. Het onderhoud verplaatst zich steeds meer van reparatie naar reiniging. De resultaten van de reinigingsproef waren zeer positief.

Verloop voorziening Openbare Verlichting

Verloop voorziening groot openbare verlichting					
Jaar	Stand per 31-12-2018	Toevoegingen	Bestedingen	Vrijval/ Extra dotatie	Stand per 31-12-2019
2019	-433	-317	308	-	-442

Regulier onderhoud

Het regulier onderhoud aan de openbare verlichting bestaat uit de volgende werkzaamheden:

- Periodiek vervangen van de lampen;
- Reparaties/vervanging van lichtmasten of armaturen;
- Verhelpen schaden door aanrijdingen of vandalisme;
- Geconstateerde gebreken tijdens het wijkgericht werken;
- Reparaties naar aanleiding van klachten/meldingen van bewoners.

Sinds december 2018 is de contractpartner voor het regulier onderhoud Speer Infra. Het onderhoudscontract heeft een looptijd van 2 jaar met een optie tot 2 keer 1 jaar verlenging.

Kwaliteit en onderhoudsniveau

De functionele kwaliteit van de openbare verlichting is voldoende.

Beheer-/beleidsplan

Het college heeft het beleidsplan openbare verlichting in 2014 vastgesteld. Hierin is o.a. de toepassing van LED-verlichting opgenomen.

Groen

Regulier onderhoud

Pantar heeft grotendeels het openbaar groen onderhouden in 2019 op basis van het besluit uit 2017 Pantar het uitsluitend recht te geven het openbaar groen te onderhouden. De overeenkomst wordt jaarlijks verlengd indien er wederzijds geen redenen zijn de overeenkomst te beëindigen. Onder de overeenkomst valt het dagelijks frequent onderhoud van openbaar groen. Specialistisch onderhoud en in hoofdzaak machinaal werk, wordt aan het reguliere bedrijfsleven aanbesteed en onderhouden. Deels wordt het specialistisch en bewonersgericht werk uitgevoerd door Team Wijkbeheer. Hiervoor zijn er interne dienstverleningsovereenkomsten opgesteld.

Kwaliteits en onderhoudsniveau

Op basis van het groenplan en kwaliteitsplan openbare ruimte zijn keuzes gemaakt voor het regulier groenonderhoud en de keuzes zijn verwerkt in de onderhoudsopdrachten. Het onderhoudsniveau is conform de uitgangspunten van het kwaliteitsplan.

Bij winkelloccaties en het centrumgebied voegen we accenten toe in de vorm van bloembakken en hanging baskets. Door nieuwe toepassingen van vaste planten brengen we ook fleurige en kleurige accenten in beplantingsvakken aan.

In 2010 is gestart met de aanplant van Kleur en Fleur. In 2019 is het beleid van Kleur en Fleur gecontinueerd.

In 2019 is gestart met een nieuw maaibeleid. Bij dit maaibeleid wordt op de meeste locaties pas vanaf juli het gras gemaaid. Alleen kleine grasvelden, randen en speellocaties worden op de oude manier gemaaid.

Voorziening en herinrichting plantsoenen

Plantsoenrenovaties voeren we over het algemeen gelijktijdig uit met renovaties van wegen of buurten. De herinrichting van de plantsoenen zijn ook in 2019 integraal uitgevoerd met de geplande wijkrenovaties, zoals gepland in het Programma Groot Onderhoud Openbare Ruimte 2017-2022 (zie vermeld onder Wegen).

Voorziening Groen

Verloop voorziening groen					
Jaar	Stand per 31-12-2018	Toevoegingen	Bestedingen	Vrijval/ Extra dotatie	Stand per 31-12-2019
2019	-1.179	-526	172	-	-1.533

Beheer-/beleidsplannen

De Raad heeft in 2011 het 'groenplan Diemen' vastgesteld, waarin visie, beleid, structuur en beheer van het openbaar groen zijn beschreven inclusief een uitvoeringsprogramma.

In 2018 is de update Groenplan 2018 vastgesteld. Hiermee is het beleid en beheer geactualiseerd naar de huidige behoeften en inzichten. Verder wordt er jaarlijks gewerkt met het beschikbare groenbeheersysteem.

Begraafplaatsen

Regulier onderhoud

Het regulier groenonderhoud is ook in 2019 door werkvoorzieningsschap Pantar uitgevoerd. Boombeheer en bijzonder groenonderhoud is in eigen beheer door het Team Wijkbeheer uitgevoerd. In 2019 is met publicatie's kenbaar gemaakt dat het grafveld algemene graven geruimd gaat worden.

Kwaliteits en onderhoudsniveau

De kwaliteit van het onderhoud en het uitvoeren van groot onderhoud is beschreven in het rapport "Groot onderhoud begraafplaats Rustoord". Het onderhoudsniveau wordt conform de uitgangspunten van het rapport "Groot onderhoud begraafplaats Rustoord" gehandhaafd.

Egalisatiereserve onderhoud

Vanaf 2016 is er voor de begraafplaats Rustoord een egalisatiereserve geopend, waar de meer- en minder kosten in worden verrekend. Hiermee kan het dagelijks- en groot onderhoud aan de begraafplaats de komende jaren uitgevoerd worden. In 2018 is een aanvullende investering toegekend om de restauratie van keldergraven af te ronden.

Beheer-/beleidsplannen

Voor begraafplaats Rustoord is in 2016 het rapport "Groot onderhoud begraafplaats Rustoord" geschreven. Het beheer en beleid ten aanzien van de begraafplaats is in deze rapportage beschreven.

Onderhoud sportvelden

Regulier onderhoud

Zie programma Vrije tijd.

Bespeelbaarheid en onderhoudsniveau

Zie programma Vrije tijd.

Beheerplan

We hebben actuele beheervorschriften opgesteld voor alle onderhoudsaspecten en deze in 2012 geactualiseerd in een beheerplan.

Onderhoudsramingen

Er zijn in 2019 geen groot onderhoudswerkzaamheden geweest.

Spelen, bewegen en ontmoeten

Regulier onderhoud

Eigen personeel en derden repareren speeltoestellen uit het normale onderhoudsbudget. Ook vervangen zij de kleinere toestellen.

Kwaliteit en onderhoudsniveau

Met het huidige onderhoudsniveau streven we een veilige, schone en functionele speelomgeving na.

Voorziening en herinrichting

In 2019 zijn diverse speelplekken heringericht of is hiermee gestart. De natuurspeelplaats Akkerland bij het Reigerpad is zomer 2019 in gebruik genomen. De combinatie met de uitgebreide buurtmoestuin heeft het gebied van een stille, desolate groene ruimte omgevormd naar een levendig gebied waar met mooi weer tientallen mensen verblijven. Met uitvoering van de natuurspeelplaats en ontmoetingsplaats aan achterzijde van de Rode Kruislaan (studentenflats) is in het vierde kwartaal 2019 gestart. Het multifunctionele speelveld en de speelplaats aan de Meelbeskamp is in het vierde kwartaal 2019 aanbesteed. De grote centrale speelplek Kolgans in Diemen Noord is heringericht. De inrichting van deze drie plekken is bepaald middels een uitgebreid ontwerptraject met de bewoners en vooral kinderen uit de wijken. Dit heeft geleid tot veel positieve reacties en eigenaarschap van de projecten door de gebruikers.

Bewegen en ontmoeten

In 2018 is samen met Daarom Diemen een speurtocht langs speelplekken ontwikkeld. In 2019 is er meer aandacht geweest voor bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte. Daaruit volgend is in samenwerking met Daarom Diemen een beweeg/wandelroute route in en rondom Diemen gerealiseerd. Op natuurspeelplaatsen is ook de mogelijk van huttenbouw met natuurlijke materialen gerealiseerd hiermee wordt bewegen en creativiteit gestimuleerd.

Voorbreiding herinrichtingen

Voor een aantal speelplekken is de voorbereiding van de herinrichting gestart. Voor de plekken Rietzangerweg en Rietgors is de voorbereiding afgerond. Inwoners zijn bij het traject betrokken en hebben de uitgangspunten voor een ontwerp geformuleerd.

Voorziening speeltoestellen

Verloop voorziening speelterreinen					
Jaar	Stand per 31-12-2018	Toevoegingen	Bestedingen	Vrijval/ Extra dotatie	Stand per 31-12-2019
2019	-400	-225	80	-	-545

Het oplopen van de voorziening is grotendeels te verklaren door het doorschuiven van budgetten voor de herinrichting van de speelplekken in Vogelweide en Scheepskwartier in 2019.

Beheerprogramma/beleidsplan

Het speelruimteplan dat in 2012 is herijkt stond in 2018 gepland voor een update. Hierover heeft de raad in 2017 een startnotitie vastgesteld. Het nieuwe beleidsplan met uitvoeringsprogramma is in 2019 vastgesteld.

Het beheer van de speeltoestellen is vastgelegd in het speeltoestellen beheerssysteem. Dit systeem geeft tevens het operationeel plan voor beheer en onderhoud aan.

Onderhoud waterpartijen

Onderhoud

Het waterschap Amstel, Gooi en Vecht is verantwoordelijk voor het verwijderen van overtollige beplantingen en het op diepte houden van de waterpartijen (schouw en baggeren). De geplande baggerronde 2016 is in 2017 door Waternet voor een periode van vijf jaar uitgesteld. In het niet stedelijk water en bij overdimensionering voeren we het baggeren en het schouwwerk zelf uit. Hierbij is sprake van een cyclus van tien jaar. Voor het

uitvoeren van deze baggerwerkzaamheden hebben we een voorziening opgenomen in de begroting. Met het vaststellen van het Meerjaren Werkplan Oevers, hebben we ook het groot onderhoud van oevers in de voorziening opgenomen.

Verloop voorziening waterpartijen

Verloop voorziening waterpartijen					
Jaar	Stand per 31-12-2018	Toevoegingen	Bestedingen	Vrijval/ Extra dotatie	Stand per 31-12-2019
2019	-153	-91	120	-	-124

Kleine reparaties aan de beschoeiingen betalen we uit de meerjarenbegroting.

Kwaliteit en onderhoudsniveau

Op basis van het 'Meerjaren werkplan onderhouden van oevers en beschoeiingen gemeente Diemen' vernieuwen of veranderen we oeverbeschermingen. Nieuw is de doelstelling dat duurzame oeverbeschermingen een bijdrage leveren aan een betere waterkwaliteit en deel kunnen uitmaken van ecologische routes.

Gebouwen

Naast de 'normale onderhoudswerkzaamheden' (regulier en incidenteel onderhoud, contractwerkzaamheden, schilderwerken en dergelijke) zijn in 2019 zijn diverse grote werken uitgevoerd en hebben vanuit de vakspecialisme als adviseur geparticipeerd bij afgeronde en lopende nieuwbouwprojecten zoals Brede School inclusief gymzaal Holland Park, tweede sporthal, uitbreiding theater de Omval en afronding Brede school De Kersenboom. Daarnaast zijn het BP station in Diemen Zuid en de woningen op de Harmonielaan 1-7 in verband met de ondertunneling van de Ouddiemerlaan gesloopt. In 2019 zijn we gestart met de aanbesteding voor het plaatsen van een 'huis van de buurt' op de Rode Kruislaan. Door de urgentie en de planning van deze werken zijn diverse andere geplande werken doorgeschoven. De uitgevoerde werkzaamheden die in 2019 zijn gestart of zijn uitgevoerd staan in onderstaande tabel vermeld:

Locatie	Soort
Venser- en Diemerbrug	vervangen E installaties
Gymzaal Diemen Noord	renoveren sportvloer
Voedselbank	Herstellen fundering
Gemeentehuis	Huisvestingsvisie
Gemeentehuis	Vervangen convectorkranen, ventielen en afsluiters
Gemeentehuis	Vervangen diverse ventilatoren
Gemeentehuis	Vervangen verlichting raadzaal, trouwzaal en centrale hal in LED
Wijkcentrum 't Kruidvat	Vervangen regelkast
Kdv Pino	Renovatie diverse houten kozijnen
De Brede Hoed	Realiseren koelinstallatie
De Brede Hoed	Diverse aanpassingen

Beheerplannen

Begin 2017 is de meerjaren onderhoudsplanning (financieel) geactualiseerd. Hierbij zijn ook diverse duurzaamheidswerkzaamheden opgenomen, zoals het actief sturen om duurzaamheid zoveel als mogelijk toe te passen in- en aan de gemeentelijke gebouwen. Door de toegenomen werken en deze duurzame werken, is er onderscheid gemaakt in Voorzieningen en Investerings. Vooralsnog zijn de budgetten, de beschikbare investeringen

en de jaarlijkse dotaties via het onderhoudsfonds, toereikend om de geplande werken de komende jaren uit te voeren. In 2020 wordt de MJOP geactualiseerd, waarbij duurzaamheid wordt geïntegreerd.

Kwaliteit en onderhoudsniveau

De gemeentelijke gebouwen worden sober en doelmatig onderhouden. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud. De gebouwen die voor de langere termijn behouden blijven, zijn door het uitvoeren van preventief onderhoud, kwalitatief op orde. Continu wordt bekeken om de gebouwen toekomstgericht en duurzaam te verbeteren.

Verloop voorziening onderhoud gebouwen

De voorziening is geactualiseerd. Naast de voorzieningen zijn jaarlijks diverse investeringen opgevoerd.

Verloop voorziening onderhoud gebouwen					
Jaar	Stand per 31-12-2018	Toevoegingen	Bestedingen	Vrijval/ Extra dotatie	Stand per 31-12-2019
2019	-243	-324	209	-	-358

Uitbesteding beheer en onderhoud

Het uitgangspunt voor diverse gebouwen is dat het dagelijks beheer en een groot deel van het binnen onderhoud, aan derden wordt uitbesteed. Het onderhoud aan de buitenzijde van de gebouwen en een deel van het onderhoud van de W-installaties wordt in eigen beheer uitgevoerd. Door dit beleid wordt een duidelijk onderscheid gemaakt in verantwoordelijkheden tussen huurder/gebruiker/beheerder en de gemeente. De betreffende beheerders ontvangen van de gemeente jaarlijks een vergoeding voor de exploitatie van het gebouw.

Energiebesparende maatregelen

In 2019 is gestart met vervangen van houten kozijnen in kinderdagverblijf Pino in HR++ kunststof kozijnen. Dit werk is het eerste kwartaal 2020 gereed. De ventielen en kranen in convectorleidingen van het gemeentehuis zijn vervangen. Dit verbetert de doorstroming en wordt hiermee energie zuiniger. Daarnaast zijn diverse energie zuinigere ventilatoren op het dak van het gemeentehuis geplaatst. Deze zijn 30-50% energie zuiniger dan de bestaande ventilatoren. Op de begane grond in de centrale hal, de raadzaal, de trouwzaal en vergaderruimten is LED verlichting aangebracht.

